

Larisa Grčić-Simeunović
Zadar

SUVREMENA TOPONIMIJA K. O. SUŠAK

UDK: 811.163.42'373.21(497.5-37 Sušak)

Rukopis primljen za tisak 15.10.2007.

Izvorni znanstveni članak

Original scientific paper

Recenzenti: Vladimir Skračić i Nikola Vuletić

U prilogu se prezentira korpus toponima prikupljen terenskim istraživanjem u četvrtima k. o. Sušak. Toponimija k. o. Sušak odraz je specifičnih povijesnih okolnosti ovog teritorija. Anketirani su lokalni govornici i izrađene su toponomastičke karte analiziranog područja. Svakom je toponimskom liku pridružen njegov opis. Toponimi su analizirani na morfološkoj, sintaktičkoj i semantičkoj razini. Identitet sušačke toponimije ubrzano se mijenja te smo nastojali zabilježiti žive toponimske likove koji su pod utjecajem sjevernočakavsko-ekavskog dijalekta.

Ključne riječi: *toponimija, k. o. Sušak, toponomastičke karte, ekavski čakavski dijalekt*

1. PODRUČJE, CILJ I METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Katastarska općina Sušak integralni je dio općine Rijeka; na zapadu graniči s k. o. Stari Grad, na sjeveru s k. o. Pašac, dok se na istoku nalaze k. o. Draga i k. o. Kostrena. U administrativnoj podjeli grada Rijeke oblik Sušak je tradicionalno ime za niz četvrti. Iako one čine k. o. Sušak, samo ime se danas sve rjeđe koristi jer je prevladao toponim Rijeka. Stoga možemo govoriti o višeimenosti odnosno o starom i novom imenu.

K. o. Sušak čini devet stambenih četvrti: Krimeja, Donja Orehovica, Gornja Orehovica¹, Pećine, Strmica, Sušak u užem smislu², Donja Vežica, Gornja Vežica i Trsat. Najstarije

¹ Iako u službenoj podjeli više nije prisutno administrativno razgraničenje Gornje i Donje Orehovice, mještani i dalje koriste ove toponimske likove, stoga smo ih prihvatili vodeći se principom upotrebe i stanja na terenu.

² Nakon osamostaljivanja grada Sušaka 1919. njegov se uži centar naziva *Sušak u užem smislu*. Kako još uvijek nije usustavljeno novo ime za ovu četvrt koja je dala ime čitavoj katastarskoj općini, služiti ćemo se ovim

četvrti Trsat i Vežica³, konstituirale su se daleko od mora, na uzvisinama Trsatskog brijega odnosno brijega Vežica (Sveti Križ). U podnožju brijega Kljun smjestile su se Gornja i Donja Orehovica, a novije četvrti Krimeja, Vojak i Bulevard širile su se na strmim i golim vapnenačkim padinama. Luka Baroš nalazi se na području Delte i Brajdice dok se obalni pojas Pećine razvio u privatni rezidencijalni dio s pojedinačnim turističkim sadržajima kao što su hotel *Park* i hotel *Jadran*. Vile i obiteljske kuće dale su povoda za imenovanje mikrotoponima⁴ koji se većinom odnose na pojedina kupališta na Pećinama. Sušak u užem smislu razvio se neposredno uz obalu Rječine, a zauzima prostor između luke i nekadašnje Tvornice papira, zvane *Kartera*, dok se sjeverno proteže do *Piramide*. Martinšćica koja je od XVIII. stoljeća bila sastavni dio Vežice danas pripada općini Kostrena.

O riječkoj toponimiji pisali su R. Gigante, P. Skok, V. Ekl i S. Gilić no naglasak je uvijek bio na području s desne obale Rječine. Dosadašnji radovi o Sušaku tiču se njegove pravne i kulturne povijesti⁵, a toponime je početkom XX. stoljeća popisao A. Rački (1929, 1947).

U ovom radu nastojali smo objasniti organiziranost imena unutar katastarske općine čija čakavština predstavlja jezičnu periferiju. Zemljopisni pojam Sušaka je cjelina koja se nameće iz povijesnih i lingvističkih razloga. Cilj istraživanja bio je popisati suvremenu toponomastičku građu k. o. Sušak u domaćem izgovoru, identificirati toponime s referentima koje predstavljaju na terenu, ubicirati korpus na karti izrađenoj za tu svrhu te sinkronijskim postupkom analizirati korpus na morfološkoj, semantičkoj i sintaktičkoj razini.

Metodologija rada zasniva se na smjernicama suvremenih toponomastičkih istraživanja V. Skračića (1996) i P. Šimunovića (1986, 2005). Toponimi k.o. Sušak popisani su na temelju terenske obrade ove geografske cjeline kojom smo in situ locirali referente dobivene anketiranjem lokalnih stanovnika⁶. Osnovni kriterij bilježenja toponima bila je njegova uporaba. Građu smo analizirali na temelju jezičnih kriterija trsatsko-bakarskog i crikveničkog tipa sjevernočakavsko-ekavskog dijalekta kao i nejezičnog sadržaja toponima. Najvažnijom skupinom smatrali smo imena koja je sačuvala živa tradicija, a sastavni su dio jezične čakavske baštine. Terenskim istraživanjem uočili smo da ona često označavaju manje

---

toponimom jer omogućuje najprecizniju identifikaciju. Iako se ne koristi u svakodnevnom govoru, prisutan je u dosadašnjim radovima o Sušaku.

³ Oblik *Vežica* označava nekadašnju općinu koja je krajem XIX. st. označavala gornje i donje selo, danas Gornju i Donju Vežicu. U govoru se koristio toponim *Vežica* dok je službeno ime bilo *Podvežica* («pod Vesichun»). Danas je *Podvežica* sinonimni toponim za *Donju Vežicu*.

⁴ Iako je jasno da su svi toponimi jednake važnosti, u nedostatku preciznijeg, ovim se terminom koristimo za imena koja označuju manje i slabije poznate referente.

⁵ Vidi: Bartulović (2004), Glavinić (1648), Margetić, Moguš (1991), Polić (1989), Vrignanin (1932).

⁶ U razdoblju između lipnja 2005. i veljače 2007. na području k. o. Sušak anketirali smo 15 ispitanika. Sve ankete zabilježene su digitalnim putem te su dostupne za buduća istraživanja. Popis ispitanika: Kazica Bonetić (umirovljenica), Meri Doričić (umirovljenica), Ivan Facko (umirovljenik), Igor Koprivnikar (umirovljenik), Ivan Krković (umirovljenik), Sonja Linić (umirovljenica), Ivica Matković (umirovljenik), Veljko Matrljan (umirovljenik), Eta Paškvan (umirovljenica), Ivan Paškvan (umirovljenik), Danko Pavešić (umirovljenik), Maks Peč (umirovljenik), Josip Reš (umirovljenik), Ive Ružić (umirovljenik), Ive Šekulja (umirovljenik). Svima se iskreno zahvaljujem.

značajne i teško prepoznatljive objekte pa se danas rjeđe koriste. Zabilježili smo ih sve jer smo zaključili da su na granici zaborava. Karte su izrađene po uzoru na karte Geodetskog zavoda Rijeka mjerila 1: 10 000. Svrha im je isključivo toponomastička, odnosno prikaz toponima u prostoru. U abecednom kazalu toponimima je pridružen i broj kojeg zauzimaju na određenoj karti. Granice gradskih četvrti nisu administrativno ustanovljene te su stoga one odraz orijentiranosti autora i ispitanika.

Gradski teritorij Sušaka uvelike je izmijenio svoje morfološke karakteristike u prošlom stoljeću, a istovremeno i jezične obrasce koji ih identificiraju. Najbolji primjer je predjel *Strmica* čije je toponime danas teško identificirati s obzirom da su novi vlasnici preuzeli parcele, ali ne i njihova lokalna imena, dok ih mještani i dalje koriste. Teren je sasvim izmijenio izgled i možemo reći da *Strmica* od ruralnog predjela postaje prestižna četvrt. Stoga je razumljivo da toponimi kao što je *Zajčevo (selo)* gube svoj referent te će uskoro postati dio povijesne toponimije. Odlučili smo ipak zabilježiti ovu skupinu toponima vodeći se principom upotrebe pa makar to bilo isključivo kod starije generacije govornika.

Novi artefakti mijenjaju module urbanih zbivanja, a istovremeno predstavljaju referente za nova toponomastička imenovanja. Ta su imena promjenjivog karaktera, slabije strukture, ponekad kratkotrajna, a koristi ih češće mlada populacija. Npr. *Teta Rôža* i *Pariz* danas ne označuju samo ugostiteljske objekte već identificiraju i prostor oko njih. Za te su promjene u organiziranosti sustava nazivlja odgovorni izvanjezični razlozi koji nisu tema ove rasprave. Ipak za naše sinkronijsko istraživanje nužno ih je zabilježiti. Također smo nastojali zabilježiti do danas nepotvrđene toponimske likove s posebnim osvrtom na imena koja su svojim likom dio kulturne baštine npr. *Pjêna*, *Ravni Škôj*, *Refuđ*, *Škôj*, *Škûja*, *Takâla*, *Türnić*...

2. GEOGRAFSKI POLOŽAJ I POVIJESNI PREGLED

K. o. Sušak prostire se na 616 ha, 10 a i 27 m², na lijevoj odnosno istočnoj obali Rječine. Položaj na krajnjem sjeveroistoku jadranske obale predstavlja izlaz srednjeeuropskog zaleđa na more. Istočno i sjeverno okružuju ga planine Velika i Mala Kapela, a na jugu ga oplakuju Jadran i Riječki zaljev. Čitav je prostor obilježen niskim krškim zaravnima dok u poprečnom profilu dominira asimetrično hipsografska kontura. Prevladavaju slojevi vapnenca koji slijede dinarski smjer. Specifičnu submediteransku klimu obilježenu vjetrovima iz NE i N smjer dopunjuju kontinentalna zračna strujanja. Danas nema tragova razvijenih šuma, zamijenile su ih niske šikare. Tradicionalna agrarno-stočarska ekonomika nije se mogla šire razvijati zbog siromašne prirodne sredine i bure koja je doline učinila golim i neplodnim. Razvoj luke i lučkog prometa te industrije (naročito drvne) između dva svjetska rata, usmjerio je stanovništvo ka sekundarnom i tercijskom sektoru.⁷

Trsat je od XIII. stoljeća imao entitet povijesnog grada i najstariji je predio Rijeke. Vežica koja se prvi put spominje se u XVII. stoljeću predstavljala je njegov vanjski pojas interakcije. Na lijevoj strani Rječine nalazimo ostatke čak tri prapovijesne gradine: na Trsatskom brijegu, Strmici i brijegu Sveti Križ (Stražičić 1988:19). Ime Trsat svojim postanjem pripada predrimskom jezičnom sloju, a likom najstarijoj hrvatskoj jezičnoj baštini. Kao i u varijantama *Tarsatica*, *Tarsat*, *Tarsuot*, *Tarsia*, *Tersactum*, *Thersath* i *Crsat* koje su

⁷ Ekonomski uspon Sušaka ponijele su Tvornica papira, UKOD te brodogradilište Viktor Lenac u Martinšćici.

potvrđene u antičkih pisaca⁸, u imenu se nazire keltski korjen 'tar' brijeg i 'sa' rijeka.⁹ Svojim predrimskim imenom i povoljnim geografskim položajem kao akropolsko naselje Liburna, Trsat je obećavao brojna arheološka otkrića, međutim od materijalnih ostataka osim prapovijesne keramike, prisutna je jedino tzv. *Rimska kula*¹⁰ na srednjovjekovnom castrumu oko kojega se stvaralo naselje *Vároš*. Među povjesničarima prevladava mišljenje da se središte tarsatičke zajednice u predrimsko doba nalazilo na Trsatskom brijegu¹¹, a dolaskom Rimljana osnovano je priobalno autohtono naselje uz vjerojatnost da staro gradinsko naselje nije prestalo egzistirati.¹²

Rimljani u II. stoljeću pr. Kr. na ušću Rječine osnivaju koloniju Tarsatica, a njezino predrimsko ime upućuje na postojanje starijeg istoimenog naselja. Tarsatica je zauzimala strateško mjesto na raskrižju trgovačkih cesta što su vodile kroz Liburniju: jedna u Aquileiu, a druga u Sisciu. Tarsatica se u latinskom obliku posljednji put spominje u VIII. odnosno X. st Do XIII. stoljeća nedostaje povijesnih podataka, a tada na prostoru rimske Tarsatice već postoji grad Flumen Sancti Viti (prvi spomen potječe iz 1281.), dok je na brežuljku sjeveroistočno od Rječine grad Trsat u vlasti Frankopana. Slavizirani oblik *Trsāt* upućuje da su Hrvati došli na ove prostore prije uništenja Tarsatice gdje su zatekli vlast Istočnog Rimskog Carstva. U sastavljanju Vinodolskog zakonika, najstarijeg pravnog dokumenta pisanog hrvatskim jezikom, sudjelovali su predstavnici svih devet gradova (općina) Vinodolske biskupije.¹³ Jezik liturgije kao i svakodnevnog života bio je slavenski, a bilježilo se glagoljicom. U XV. stoljeću Habsburgovci osvajaju Rijeku pa se granica između Ugarsko-hrvatskog kraljevstva i Njemačkog carstva uspostavlja na Rječini. Trsatska gosposštija je u vlasti Frankopana do 1671. kada se priključuje gradačkoj komori, a 1778. pripojena je bakarskom municipiju kao i naselja Strmica i Vežica.¹⁴

Pod utjecajem povijesnih zbivanja, mijenjao se opseg sušačkog imena: «Sussach» kao lokalitet i dio Trsata, javlja se prvi put 1796. kada označava posjed u blizini današnje Sušačke gimnazije koji je kasnije imenovan *Rudanovo*, danas je na tom lokalitetu Rektorat riječkog Sveučilišta¹⁵. U drugoj polovici XVIII. stoljeća, ime se širi na čitavo priobalno područje u

⁸ Spominje se u geografskoj karti Grka Skilaksa Kariendena iz IV. st. pr. Kr., u djelu Plinija Starijeg iz I. st. n. e., u Antoninovom itinerariju iz II. st. n. e., na karti Klaudija Ptolomeja iz II. st. n. e., u Kozmografiji Ravenskog Anonima iz VI. i VII. st. te u Tabuli Peutingeriani iz XVI. st.

⁹ A. Mayer ime Tarsatica izvodi iz oblika *Idassaattienites* kojeg nalazimo kod Pseudo Skilaksova Periplusa, čime uzima u obzir da je tadašnje ime za Trsat bilo *Darsata* ili *Tarsata* iz kojeg je vjerojatnije izvedeno hrvatsko ime. (Antič: 1988: 47)

¹⁰ Njezino ime do danas nije opravdano arheološkim dokazima. Spominje ju F. Glavinic (:1648) koji tvrdi da su ju sagradili Rimljani nakon čega su nadograđene ostale tri kule.

¹¹ Trsatska gradina je sinonimni toponim. S jedne strane označava rimsku osmatračnicu nad sutjeskom Rječine koja je u sr. vijeku korištena kao frankopanski kaštel, a u XIX st. kao muzej L. Nugenta, dok se s druge strane odnosi na prehistorijsku liburnsku gradinu smještenu na Trsatskom brijegu.

¹² Prema R. Matejčić u vrijeme Tarsatice je na Velom vrhu i na Trsatskom brijegu živjelo autohtono stanovništvo čiji su se glavari djelomično romanizirali (Antič 1988: 31, 35).

¹³ Novigrad, Ledenice, Bribir, Grižane, Drivenik, Hreljin, Bakar, Grobnik i Trsat.

¹⁴ Trsatska gosposštija graničila je s gradom Rijekom na Rječini, s Bakarskom gosposhtijom u Martinšćici te s gosposhtijom Grobnik u Orehovici.

¹⁵ Etimologija imena Sušak najčešće se povezuje sa značenjem 'suh' iako nije utvrđeno odnosi li se na mjesto gdje se sabiralo suho lišće ili lokaciju gdje je puk prao i sušio rublje (Bartulović: 1998: 7). Neposredna blizina pritoka *Sušica* koji se ulijeva u Rječinu također je mogla poslužiti kao motivacija jer je upravo on bio glavni uzrok bujanja Rječine i poplava 1852. i 1883. zbog kojih je preusmjeren tok Rječine.

podnožju Trsatskog brijega od Rječine i Mrtvog kanala do mora uključujući i franjevačku brajdu (ime se sačuvao u obliku *Brâjdica*), lučki prostor, a sjeverno se protezao do nekadašnje crkve Svetog Lovre odnosno današnjeg Hrvatskog kulturnog doma.¹⁶ Razvrgnućem bakarskog municipija 1874. osnovana je općina Trsat kojoj su pripale četvrti: Pećine, Sušak u užem smislu i Vežica, a 1876. pridružene su joj Draga, Kostrena Svete Lucije i Kostrena Svete Barbare kao šire gradsko područje. Sjedište trsatske općine 1877. premješta se u uži centar Sušaka koji tada postaje političko, ekonomsko i kulturno središte, a 1919. dobiva i status grada.¹⁷ Godine 1946. gasi se grad Sušak i postaje istočni dio Rijeke.

3. JEZIČNE ZNAČAJKE SUŠAČKE ČAKAVŠTINE

Različite povijesne prilike Sušaka i Rijeke odijeljene Rječinom, uvjetovale su i razvoj dva različita tipa sjevernočakavsko-ekavskog dijalekta hrvatskog jezika: liburnijski tip i trsatsko-bakarski i crikvenički tip. Dok je riječku čakavštinu danas moguće rekonstruirati samo iz pisanih izvora¹⁸, sušačka je čakavština živ jezični tip kojeg govore starosjedioci na Trsatu i u ostalim dijelovima k. o. Sušak. Podrobnu studiju o govovima ovog područja objavila je I. Lukežić (1996). U sklopu trsatsko-bakarske i crikveničke čakavštine, ona razlikuje poseban čakavsko-ekavski tip koji se govori u mjestima Bakar, Crikvenica, Draga (u zaseocima Tijani i Brig I), Kostrena (u zaseocima Svetoj Luciji i Vrhu Martinšćice), Krasica, Kukuljanovo, Mrzle Vodice, Ponikve, Plosna, Praputnjak, Sušak (u predjelu imenom Pećine), Škrljevo, Trsat i Donja Vežica.¹⁹ I. Lukežić za skup ovih govora predlaže naziv «ekavski primorski tip.»

Iako naše istraživanje nema dijalektološki karakter, korpus prikupljenih toponima akcentuirali smo u skladu s rezultatima dobivenim anketiranjem, dok smo se u dvojbena situacijama služili značajkama sustava ovog dijalekta. Osnovne lingvističke značajke ovog jezičnog tipa u odnosu na ostale ekavske govore liburnijskoga tipa su:

a) manja dosljednost u zamjeni starohrvatskog fonema *jata /ě/* vokalom /e/ u leksičkim i gramatičkim morfemima. Manjinski ikavizmi u leksičkim morfemima naslojavaju se na prvotni ekavski sustav. Npr. *Rečina*.

b) Akcenatski sustav govora trsatsko-bakarskoga i crikveničkoga tipa određuje se kao *stari troakcenatski sustav*. Akcenti su: kratki silazni (â) npr. *Káčjak*, dugi silazni (ã) npr. *Bošák* i čakavski akut ili zavnuti akcent (ã) npr. *Badãnj*. Prisutna je pojava sjevernočakavske metatonije. Također je još uvijek važeći praslavenski i starohrvatski prijenos siline sa silaznih akcenata na proklitiku u akcenatskoj cjelini npr. *Pödvežica*, *Pödvöljak*, *Prëzid*.

¹⁶ Do tada se taj prostor imenovao opisno: *Preko mosta*, *Na most*, *Pul Fiumare* te talijanskim i latinskim inačicama *Oltre Ponte*, *Trans Pontem*. U našem radu ovaj prostor označen je toponimom *Sušak u užem smislu*.

¹⁷ Teritorij gradske općine Sušak prostirao se od Mrtvog kanala i Delte do rta Sršćice u Kostreni, a na sjeverozapadu je graničio s općinama Bakar, Grobnik, Čavle i Krasica. Dužina gradskog teritorija iznosila je 10 km od istoka k zapadu, a u smjeru sjever–jug 2, 2 km. Danas taj prostor čini nekoliko samostalnih katastarskih općina: k. o. Sušak, k. o. Draga i k. o. Kostrena.

¹⁸ Krajem XIX. st. R. Strohal (1985) zabilježio je karakteristike riječkog govora kao i neka distinktivna obilježja kojim se razlikuje od sušačkog narječja.

¹⁹ Čakavski govori trsatsko-bakarskoga i crikveničkoga tipa dio su sjeverozapadnog čakavskog jezičnog sustava u koji se ubrajaju i cresko–sjeverno-lošinjski, liburnijski i središnji istarski govori.

c) posebnosti u morfologiji imeničkih riječi²⁰ očituju se u:

- prevlasti morfema palatalnih osnova za sve imenice bez obzira na dočetak osnove npr. *Japnĕnica*.

- tendenciji morfološkog ujednačavanja plurala imenica DLlpl: imenica muškog i srednjeg roda /-ima (n)/ ili /-in/ i imenica ženskoga roda /-ami (n)/ npr. *Pod Jāzi*, *Pod Mārĕi*, *Pod Rĕbar*.

- gramatičkom morfemu lokativa jednine imenica muškog i srednjeg roda umjesto starijeg /-e/</-ĕ/ došlo je do ujednačavanja s gramatičkim morfemom dativa /-u/, te prevladavanja morfema /-ih/ u genitivu plurala pridjevske deklinacije i morfema /-iji/ u komparativu.

d) slogotvorno /r/ se realizira bez popratnog vokala. Npr. *Brdalĭmovo*, *Střmica*, *Vřlije*, *Vřšĭne*.

e) prisutni su fonemi /č/, /ž/ i /š/. Npr. *Bāmbuš*, *Bānĕiĕi*, *Bošāk*, *Boškĕt*, *Bŭĕ*, *Dolĕĕĕ*, *Kāĕjak*, *Križĕĕ*, *Raskrižĕje*, *Ravni Škōj*, *Refŭđ*, *Studĕncĭna*, *Škōj*, *Škŭja*, *Sušāk*, *Vāroš*, *Vřšĭne*, *Žākajlĭ*.

4. GRAĐA

Korpus toponima o kojima se govori prikupljen je terenskim istraživanjima u četvrtima k.o. Sušak. Kako četvrti nisu određene službenim granicama nastojali smo ih odijeliti s obzirom na toponime koje obuhvaćaju u skladu s iskazima ispitanika. Toponimi su numerirani sukladno broju koji zauzimaju na odgovarajućoj karti. Uz svako zemljopisno ime nalazi se njegov kratak opis kojeg smo dobili u anketama. Transkripcija osobnih imena odnosno prezimena temelji se na govornom obliku čakavsko-ekavskog tipa.

Četvrt: DONJA OREHOVICA (karta 8), ojkonom: *Dōnja Orĕhovica* (DV) ima promjenu u G *Orĕhovice*, L na *Orĕhovici*, etnici su: *Orĕhovĕan*, *Orĕhovĕanka*; ktetik je: *orĕhovaĕki*, -a, -o

r.b.	TOPONIM	PRIRODA REFERENTA/OBJAŠNENJE
1	Mātešĕicevo	imanje obitelji Matešić na kojemu je danas nekoliko kuća razliĕitih vlasnika
2	Bāĕiĕevo, i: Grādsko	dio naselja gdje se danas smjestila mjesna zajednica
3	Pod Rĕbar	zaselak ispod brda Rebar
4	Bošāk	pošumljeni teren
5	Mĭtnica	predio, nekad graniĕno podruĕje općina Sušak i Grobnik
6	Lŭke	predio, nekad moĕvarna dolina
7	Bakarĕĕicevo	dio naselja
8	Refŭđ	usjek kod tunela Trsat, prema ispitaniku na tom dijelu pješaĕkog puta od Orehovice do Trsata moglo se zakloniti od bure

²⁰ Navodimo karakteristike specifiĕne za dijelove k. o. Sušak u kojima se govori «ekavski primorski tip» (Lukežić: 1996: 18-21)

9	Ravni Škōj	prijevoj na pješačkom putu kod tunela Trsat
10	Šarinićeva kâva	nekadašnji kamenolom obitelji Šarinić
11	Strmica	strmi predio na padini između Orehovice i Trsata
12	Kačjak	predio koji se proteže između Gornje Vežice i Orehovice

Četvrt: KRIMEJA (karta 2), ojkonom: *Krimēja* (K) ima promjenu u G *Krimėje*, L na *Kriměji*; etnici su: *Krimějčan*, *Krimějčanka/Krimějšćica*; ktetik je: *krimějski*, -a, -o

rb	TOPONIM	PRIRODA REFERENTA/OBJAŠNJENJE
1	Raskrižje	raskršće cesta
2	Vršine	uzdignuti teren
3	Teta Rôža	dio naselja uokolo ugostiteljskog objekta «Teta Roža»
4	Pòdvoljak, i: Japnènica	dio naselja oko nekadašnje vapnenice «Dukić »

Četvrt: GORNJA VEŽICA (karta 5), ojkonom: *Gõrnja Vež'ica* (GV) ima promjenu u G *Vež'ice*, L u *Vež'ici/na Donjoj/Gornjoj Vež'ici*; etnici su: *Vež'ičan*, *Vež'ičanka/Vež'išćica*; ktetik je: *vež'ički*, -a, -o;

rb	TOPONIM	PRIRODA REFERENTA/OBJAŠNJENJE
1	Fřlanovo (selò)	predio
2	Rèbar, i: Rèbre, i: Rèbra	brijeg, gorska kosa
3	Bàbin Kljùn, i: Bâbin Zûb	krška izbočina
4	Sveti Kríž	vrh brda, crkvice, tvrđava
5	Mârči, i: Mârčevo selò	dio naselja
6	Pod Mârči	dio naselja
7	Sveta Ana	most, kapelica i predio
8	Kal'ina	dio naselja od željezničkog mosta
9	Selò	nekadašnji središnji dio naselja, do danas izgledom neizmjenjen

Četvrt: GORNJA OREHOVICA (karta 9), ojkonom: *Gõrnja Orêhovica* (GV) ima promjenu u

G *Orêhovice*, L na *Orêhovici*; etnici su: *Orêhovčan*, *Orêhovčanka*; ktetik je: *orêhovački*, -a, -o

rb	TOPONIM	PRIRODA REFERENTA/OBJAŠNJENJE
1	Kljùn	brijeg
2	Koporòvo	dio naselja
3	Badanj	usjek na ušću Rječine
4	Cuculićeva kampãnja	obrađiv teren
5	Kantùn	usjek na ušću Rječine
6	Pod Jâzi	usjek na ušću Rječine

7	Jürinjovo	dio naselja na brijegu
8	Glavica	vrh, manje brdo
9	Prêzid	vrh, manje brdo
10	Jëzero	usjek na ušću Rječine
11	Kal'ina	most, dio naselja
12	Žakalj	predio kanjona Rječine

Četvrt: STRMICA (karta7), ojkonom: *Strmica* (*S*) ima promjenu u *G Strmice*, *L na Strmici*;

etnici su: *Strmičan*, *Strmičanka*; ktetik je: *strmički*, *-a*, *-o*

rb	TOPONIM	PRIRODA REFERENTA/OBJAŠNJENJE
1	Râvan, i: Vela Râvna	ravni teren u šumi, nekad igralište
2	Barënovò, i: Barônkono	dio naselja, nekada imanje obitelji Matrljan, nadimkom Baroni
3	Studëncina, i: Studëncevo	kurija, stari dio naselja
4	Zajčëvo (selò)	dio naselja oko nekadašnjeg imanja obitelji Zajc
5	Drenòvac	lokalitet gdje se nekad brala drenovina
6	Lëtišovo	ograđeni teren
7	Brdal'novò, i: Vrtlarski put	strm uspon

Četvrt: DONJA VEŽICA (karta 4), ojkonom: *Dônja Vežica* i *Pòdvežica* (*DV*), ima promjenu u *G Vežice*, *L na Donjoj Vežici*, etnici su: *Vežičan*, *Vežičanka*/*Vežičica*; ktetik je: *vežički*, *-a*, *-o*

rb	TOPONIM	PRIRODA REFERENTA/OBJAŠNJENJE
1	Umëjak	dio naselja zasađen niskim raslinjem
2	Bãmbuš, i: Bãmbuševo	dio naselja, nekada imanje obitelji Rahelić, nadimkom Bambuš
3	Tihovac	predio
4	Břdo	dio naselja
5	Lûpiševo	nekadašnje imanje obitelji Luppis, danas naselje F. Matkovića
6	Vijovo	nekadašnje imanje obitelji Vio, danas raskršće
7	Zëmanovo, i: Žvãnićevo	nekadašnje imanje obitelji Zeman (Seeman), danas sjeverni di ul. A. Peruča
8	Vřh	uzvisina kod Vatrogasnog doma
9	Škôj	udolina na mjestu nekadašnje željezničke pruge
10	Kùka, i: Zad Kùke	predio gdje prevladavaju škrape
11	Jãmina	udolina, danas ul. A. Barca
12	Pjëna	željeznički nasip, vijadukt

- 13 Tūrnić prijevoj
 14 Bobòvo dio padine brijega uz koji vode strme stube

Četvrt: PEĆINE (karta 1), Ojkonim: *Pećine (P)* ima promjenu u G *Pećina*, L na *Pećinama*; etnici su: *Pećinar*, *Pećnarka*; ktetik je: *pećinski, -a, -o*

rb	TOPONIM	PRIRODA REFERENTA/OBJAŠNJENJE
1	Gròte	stjenovita uvala
2	Vīdmarove kuće, i: Vīdmarovo	obiteljska kuća obitelji Vidmar
3	Ögranak	željeznička stanica
4	Rēšovo	kupalište, do 30 tih g. XX st. hotel Reš
5	Križić	kupalište uz stijenu križnog oblika
6	Jādran	kupalište uz istoimeni hotel
7	Sāblićevo	šljunkovita plaža, čuvena pećina po arheološkim nalazima z pretpovijesnog doba
8	Glavānovo	uvala
9	Vītezićevo	kupalište uz obiteljsku kuću Vitezić
10	Dvōrski	obiteljska kuća Dvorski (Dworski)
11	Čōti(j)evo	obiteljska kuća Čoti (Ciotti)
12	Rūžićevo	obiteljska kuća Ružić, kupalište
13	Mīlerovo	obiteljska kuća Miler (Miller), kupalište
14	Sōtlarovo	obiteljska kuća Sotlar
15	Hīnovo	obiteljska kuća Hin (Hühn)
16	Đēletićevo	sportska lučica
17	Plūmbum	dio naselja oko nekadašnje istoimene talionice olova
18	Cīrkul	zavojiti predio
19	Vulkān	dio naselja

Četvrt: SUŠAK U UŽEM SMISLU (karta 6), ojkonim: *Sušak (Su)* ima promjenu u G *Sušaka*, L na *Sušaku*; etnici su: *Sušaćan*, *Sušaćanka*; ktetik je: *sušaćki, -a, -o*

rb	TOPONIM	PRIRODA REFERENTA/OBJAŠNJENJE
1	Bāroš	lučki prostor
2	Dēlta	obalni prostor
3	Brājđica	dio naselja, nekadašnje ime <i>Fratarska Brajda</i>
4	Rečīna	rijeka
5	Dōnji Būlevard	dio naselja
6	Bōbijevo	dio naselja i park F. Paravića Bobija
7	Kartēra	nekadašnja tvornica papira

8	Bänska vräta	tunel, predio
9	Vid'kovac	dio naselja
10	Görnji Bùlevard	dio naselja
11	Derenčínovo	zemljišna čestica koja je proširila svoje ime na okolno područje
12	Piramída	dio grada oko spomenika miljokaza Lujzinske ceste

Četvrt: TRSAT (karta), Ojkonim: *Trsät* (*T*) ima promjenu u *G Trsäta*, *L na Trsätu*;
entnici su: *Trsäcan*, *Trsäcanka/Trsäšćica*; ktetik je: *trsatski*, *-a*, *-o*

rb	TOPONIM	PRIRODA REFERENTA/OBJAŠNENJE
1	Evändelje, i: Vändelje	pješački put
2	Doläc	ponikva, nekad igralište
3	Büč	prilaz prema Strmici, nekad hrastova šuma
4	Grad'ina, i: Kûla, i: Kaštël	tvrđava
5	Jôg, i: Bočar'ija	bočarski klub Trsat
6	Vároš	stara jezgra
7	Cřkva	crkva
8	Boškët, i: Pod svetim Jûrjem	dio naselja
9	Bänčiči	predio s klupicama
10	Takâla	strmovit put
11	Koprivić	lokalitet koji je obilovao koprivićem
12	Poklön	lokalitet u blizini crkve Marijina Uznesenja
13	Cukävina	dio pješačkog puta, danas Kurelčeva ulica
14	Šküja	kuća, izgled udubljenja u kamenu
15	Frätarsko	crkveno imanje
16	Vrlje	nekad lokva, ime se proširilo na čitavu ulicu
17	Francêzovo	ruševina, vidljivi su ostaci spomen ploče
18	Dvorana Mladosti, i: Nj'ivina	danas sportska dvorana, nekad ravnica i igralište
19	Selö	nekadašnji središnji dio naselja
20	Dolč'ić	vrtača, nekad lokva, danas obrađeni teren
21	Míševo selö, i: Šeküljevo	stara jezgra Trsata, nekad imanje obitelji <i>Šekulja</i> čiji je član imao nadimak <i>Miš</i>
22	Hajdükova, i: Hajdükovićevo	dio naselja
23	Rûpno	zaravan
24	Dëksa	dio naselja
25	Kösovo, i: Kösov klanäc	dio naselja
26	Vöjak	vrh, dio naselja i park
27	Pariz	raskrižje oko ugoditeljskog objekta <i>Pariz</i>

4.1. SEMANTIČKA ANALIZA KORPUSA

Kopnenu zemljopisnu terminologiju u Hrvatskoj uglavnom obilježava slavensko nazivlje. Tako je većina toponima na Sušaku motivirana izgledom i sastavom tla odnosno njegovom geomorfološkom razvedenošću čime potvrđuju pripadnost najstarijem sloju zemljopisnog imenovanja. Mikrotoponimija četvrti Pećine uvelike je motivirana pripadnošću dotičnih lokaliteta pojedinim vlasnicima. Njihova prezimena preuzela su funkciju imenovanja objekata i kupališta i njihovog razlikovanja od drugih istovrsnih objekata i sadržaja u blizini. U Donjoj Vežici se osim prezimenima, u neslužbenom govoru narod često služio nadimcima koji su preciznije označavali vlasnika imanja npr. *Bambuš*, *Prótovo*, *Pičerínovo*... U fondu toponima izvedenih od antroponima u k. o. Sušak nismo zabilježili nijedno osobno ime.

Nazivlje na teritoriju Sušaka danas nije službeno popisano. Mnoga zemljopisna imena izgubila su funkciju i referent, teren ubrzano mijenja izgled i često nastaje praznina pri pokušaju imenovanja. U nedostatku potvrđenog zemljopisnog imena, toponomastičku funkciju preuzimaju i imena artefakata kojima se nastoji pobliže identificirati zemljopisni sadržaj. Tako smo u korpus uvrstili i dva imena ugostiteljskih objekata koji su proširili svoje područje referencije.

Semantička studija apelativa odnosi se na razvrstavanje toponima prema značenju koje je riječ imala u doba svoje toponimizacije. Stoga je nužno poznavanje sadržaja koji je poslužio kao stvaralački poticaj. Iako su mnogi referenti od tada izmijenili izgled, terenskim istraživanjem smo nastojali opisati današnju prirodu referenta, a anketiranjem lokalnih govornika zabilježiti nekadašnje stanje na terenu. Dijalektološka i folklorna građa pomogle su nam pri utvrđivanju semantike imena.

Za slavenske jezične periferije kao što je Trsat specifično je čuvanje arhaizama. U analizi toponima mogu se izdvojiti mlađa i starija zemljopisna imena. Mlađa grupa stvorena je u skladu s dijalekatskim inventarom ovog lokaliteta, a u starijoj skupini su toponimizirani apelativi koji su u današnjem leksiku izgubili semantičku vrijednost i sačuvali se kao jezične okamine onomastičkog fonda. Npr. apelativ *vas* označavao je 'posjed, imanje', a nestao je nakon što je 'selo' preuzelo njegov semantički sadržaj²¹. *Luka* je stari apelativ koji je najprije označavao 'livadu i uvalu'. Apelativ *kal* odnosio se na vodu i kaljužast teren, blato, a *peč* je nekad označavao 'hrid, stijenu'. Moguće da je apelativ *sušak* koji je nekada označavao 'suho grožđe od kojeg se peče rakija' bio motiv imenovanja posjeda «*Sussach*» za kojeg Rački navodi da je bio zasađen vinovom lozom.

Semantička klasifikacija očituje se u dvije osnovne skupine imena²²:

1. Imena koja odražavaju prirodna svojstva regije

a) *Nomina topographica*: ova skupina deskriptivnih imena motivirana je izgledom i opisom reljefnih karakteristika zemljopisnih objekata. Izravno od geografskih termina nastali

²¹ Skok navodi etimologiju toponima *Vežica*: veža f (hrv-kajk, slov) vestibolo, prema češ. *vež*, prvobitno značenje je toranj, turris. (ER III: 584)

²² U jezičnu analizu toponima nisu uvršteni nekadašnji toponomastički likovi današnjih objekata u prostoru jer se istraživanje odnosi na suvremeno stanje. Kod sinonimnih toponima svaki je lik svrstan u pripadajuću semantičku skupinu.

su oronimi: *Břdo* DV, *Vřh* DV, *Vřšřne* K, a metaforičkom tvorbom: *Břbin Kljřn/Břbin Zřb* GV, *Glavřca* GO, *Kljřn* GO, *Gřrnja* i *Dřnja Veřřca* GV, DV.

Kraški sastav tla ogleda se u toponimskim likovima: *Grřte* P, *Křka/Zad Křke* DV, *Pečřne*, metaforički je motivirano kameno izbočenje u reljefu *Rřbar* GV (fonetska varijanta od *lebar*), *Pod Rřbar* DO.

Ravna zemljišta i udoli označeni su toponimskim likovima: *Dolřc* T, *Dolřřc* T, *Rřvan/Vela Rřvna* S, a padine: *Strřmica* (2x) S, DO, *Brdalřnovo* S.

Reljefna udubljenja i usjeci izraženi su imenima *Jřmina* DV, *Křsov klanřc* T, među kojima su metaforičkog postanja: *Ravnı Škřj* DO, *Refřđ* DO, *Rřpno* T, *Škřj* DV, *Škřja* T.

b) Hidronimi: *Břřc* T, *Kalřna* (2x) GV, DO (termin označuje kaljužast teren). Posebno su zanimljivi toponimi uz *Rečřnu* koji obilježavaju vodene usjeko pogodne za kupališta: *Badřnj* GO, *Jřzero* GO, *Kantřn* GO, *Pod Jřzi* GO.

c) Fitonimi: *Drenřvac* (lat. *Cornus mas*) S, *Koprřvić* (lat. *Celtis australis*) T, *Orřhovica* (lat. *Juglans regia*).

d) Zoonimi: *Křřjak* DO

S obzirom na strukturu, imena ove skupine nastala su toponimizacijom zemljopisnih termina i toponimijskih apelativa. Pretežno su jednočlana, a tek manji broj dvočlana i višočlana. Dvočlana imena sastavljena su od pridjeva i imenice koja je obično geografski termin. Dva su primjera prijedložno-imenskog tipa.

2. Kulturni toponimi izražavaju čovjekovu djelatnost:

a) agrikultura i iskorištavanje prirodnog bogatstva:

Bobřvo DV, *Bořřak* DO, *Bořřet* T, *Brřjdica* Su, *Cuculićeva kampřnja* GO, *Japnřnica* K, *Lřke* DO, *Njřvina* T, *Pjřna* DV, *Suřřak*, *Šarřnićeva křva* DO, *Umřjak* DV, *Vřtlarski* put S.

b) artefakti: *Břnřci* T, *Břnska vrřta* T, *Břlevard* Su, *Cřrkul* P, *Cukřvina* T, *Děksa* T, *Dělta* Su, *Grřdina/Křla/Kařřel* T, *Jřdran* P, *Jřg/Bočarřja* T, *Kartěra* Su, *Kriměja*, *Mřtnica* DO, *Řgranak* P, *Pariz* T, *Piramřda* Su, *Plřmbum* P, *Pod Rřbar* DO, *Přdvoljak* K, *Prězid* GO, *Raskriřje* K, *Selř* (2x) T, GV, *Teta Rřža* K, *Třkala* T, *Třhovac* DV, *Trsřt*, *Třrnić* DV, *Vřroř* T, *Vřđikovac* Su, *Vřjak* T²³, *Vřrije* T²⁴, *Vulkřn* P.

c) Svetačka imena i imena vezana za vjerski život: *Cřkva* T, *Evřndelje/Vřndelje* T, *Frřtarsko* T, *Kriřřc* P, *Poklřn* T, *Sveta Ana* GV, *Pod svetim Jřrjem* T, *Sveti Kriř* GV.

d) *Nomina antroponymica* izražava odnos čovjeka prema zemljopisnom objektu, istiće vlasnost osobe ili kolektiva:

Dřnja Orřhovica: *Břřićevo/Grřdsko*, *Bakarčřćevo*, *Cuculićeva kampřnja*, *Mřteřićevo*, *Šarřnićeva křva*.

Dřnja Veřřca: *Břmbuř/Břmbuřevo*, *Lřpićevo*, *Vřjovo*, *Zěmanovo/Žvřnićevo*.

²³ Rački navodi i varijantna imena *Voljak*, *Goliak* koja su bila u upotrebi početkom XX. stoljeća. U Rijeci je prisutan toponim *Goljak* (Ekl: 1994).

²⁴ Kod Račkoga nalazimo objašnjenje da "vřljika" znači motku, gredu koja se rabi kod ograđivanja vrta, prema tome "ograda".

Gornja Orèhovica: *Jürinjovo, Koporòvo.*

Gornja Vežica: *Fřlanovo, Mårçi/Mårčevo selò), Pod Mårçi.*

Pečine: *Čõtijevo, Đeletićevo, Glavånovo, Gròte, Hínovo, Križić, Mílerovo, Rěšovo, Rūžicevo, Sāblićevo, Sõtlarovo, Vídmarovo, Vítezićevo.*

Střmica: *Barėnovo, Lėtišovo, Studėncina/Studėnčevo, Zājčevo.*

Sušák: *Båroš, Bòbijevo, Derenčínovo.*

Trsat: *Francėzovo, Hajdúkovićevo, Kòsovo/Kòsov klanāc, Miševo selò/Šekúljevo*

Strukturu imena kulturnih toponima na Sušaku čine posvojni toponimi (nomina possessiva), uz poneko isticanje gospodarskog termina uz osobno ime.

4. 2. STRUKTURALNA KLASIFIKACIJA

Kako bi se uočile zakonitosti tipičnoga u tvorbi zemljopisnih imena, popisali smo imenske elemente unutar sustava i utvrdili pravila po kojima se ti elementi vezuju u toponimima. Radi preciznije identifikacije geografskih objekata u tvorbi se leksičkim osnovama pridružuju afiksi i atributivni dodaci.

S obzirom na postanak, antroponimi su danas jednočlani odnosno izvedeni su od posvojnih pridjeva (najčešći sufiks je *-ov/-ev*). Iako je većina bila dvočlana, geografski ili gospodarski termin je otpao, a preostao je samo prvi član koji označava vlasnika.²⁵ Radi preciznijeg razlikovanja od apelativa ili isticanja množnosti objekata, neki su toponimi u pluralnom obliku: *Bānčići, Pečine, Vrlje, Vršine.*

4. 2. 1. Sufiksalna modifikacija osnovnog imena:

a) imenički sufiksi-neutralni

-ac (6x): *Dolāc, Drenòvac, Kosov klanāc, Tíhovac, Vidíkovac, Šekúljevac*

-ak (7x): *Bošák, Kačjak, Őgranak, Sušák, Umějjak, Vòjak, Pòdvoľjak*

b) imenički sufiksi u funkciji umanjenice:

-ić (6x): *Bānčići, Dolčřć, Koprřvić, Križřć, Tūrnić*

-ica (6x): *Brájdica, Glavřica, Japnėnica, Orėhovica, Vežřica, Střmica*

c) imenički sufiks u funkciji uvećanice²⁶:

-ina (9x): *Cukāvina, Grādina, Jāmina, Kalīna, Njřvina, Pečine, Rečřna, Vršine, Studėncina.*

d) pridjevski sufiksi:

-ov/ev (dodani su osnovi antroponima i izriču posvojnost): -ov (18 x): *Barėnovo, Bobòvo, Derenčínovo, Francėzovo, Fřlanovo, Glavånovo, Hajdúkova, Hínovo, Jürinjovo, Koporòvo, Kòsovo, Lėtišovo, Mílerovo, Rěšovo, Sõtlarovo, Vídmarovo, Vįjovo, Zėmanovo;*

²⁵ Razlog tomu je suponirana imenica u sr. rodu.

²⁶ sufiks *-ina* izražava i semantizam 'zapušteno' što je vjerojatno slučaj u primjerima *Grāđina, Studėncina.*

-ev (17 x): *Baćićevo, Bakarčičevo, Bāmbuševo, Bōbijevo, Čōtijevo, Dēletićevo, Hajdūkovićevo, Lūpiševo, Mārčevo, Mātešićevo, Rūžićevo, Sāblićevo, Studēnčevo, Šekūljevo, Vītezićevo, Zājčevo, Žvānićevo*

-ac (3x): *Tīhovac, Vīdikovac, Drenōvac*

-ski (2x): *Grādsko, Frātarsko*

4. 2. 2. Prefiksalna modifikacija osnovnog imena:

pod- (2x): *Pōdvojak, Podvežica*

pre- (1x): *Prēzid*

raz- (1x): *Raskrižje*

u- (1x): *Umējak*

iza- (1x): *Zād Kūke*

4. 2. 3. Nesloženi toponimi:

Břdo, Būč, Būlevard, Cřkva, Dēlta, Evāndelje, Grōte, Jēzero, Kantūn, Kljūn, Krīž, Kūla, Kūka, Kaštēl, Lūke, Pīramīda, Pjēna, Poklōn, Raskrižje, Rāvan ('ravnica'), Rēbar ('rebro'), Selō, Střmica, Škōj, Škūja, Takāla, Vřh.

4. 2. 4. Složeni toponimi

Tvorbeni obrasci:

a) pridjev + imenica: *Bābin Kljūn/Bābin Zūb, Gōrnja Vežica-Dōnja Vežica, Gōrnja Orēhovica-Dōnja Orēhovica, Gōrnji Būlevard-Dōnji Būlevard, Bānska vrāta, Cuculićevo kampānja, Kōsov klanāc, Mīševo selō, Šarīnićevo kāva; Ravni Škōj, Vela Rāvna.*

b) supstantivizirani pridjevi: *Fřlanovo, Jūrinjovo, Mārčevo, Zājčevo.*

c) imenica+imenica: *Dvorana Mladosti.*

d) složena imena s prijedlozima: *Pod Svetim Jūrjem, Zād Kūke, Pod Jāzi, Pod Mārči, Pod Rēbar.*

4. 3. JEZIČNI UTJECAJI

Među rijetkim toponimima neslavenskog porijekla najbrojniji je romanski sloj s obzirom da je hrvatski teritorij stoljećima bio podvrgnut romanizaciji. Liburnski toponim *Tarsata, Tarsatica* kao i ostala prethrvatska imena, Hrvati su preuzeli romanskim posredništvom. Nije poznato je li u Tarsatici postojala jezična simbioza s romanskim žiteljima. Govoreći o prostoru Kvarnera, P. Skok smatra da je postojala simbioza romanskog pučkog jezika i čakavštine koja je bila temelj za stvaranje dvojezičnosti.²⁷ Na toponimiju Rijeke i Sušaka uvelike su utjecali mletački dijalekt kao i furlanski i književni talijanski jezik.²⁸ Ti toponimi

²⁷ P. Skok (1953)

²⁸ 40 - tih godina prošloga stoljeća talijanska iredenta je na Sušaku sustavno promijenila hrvatske toponime. Nasreću ta imena nisu bila prihvaćena u upotrebi.

i geografski termini najčešće su pučke kreacije i obično nemaju jezičnog dvojnika za razliku od mletačkih posuđenica koje su jeziku često nametnute. Romanske posuđenice su se prilagodile hrvatskom jezičnom sustavu. Akcent je najkonzervativniji element u jeziku pa je obično sačuvan na mjestu gdje se nalazio u izvornom latinskom jeziku. Mnogi su romanizmi preuzeli starohrvatski zavnuti akcent /~/.

Toponimi romanskog porijekla rijetko su zastupljeni u odnosu na slavenske toponime koji prevladavaju, a među njima razlikujemo dva sloja:

a) stariji latinski: *Boškět* (srlat. *boscus* 'gaj, lug'), *Brâjdica* (srlat. braida 'ravnica'), *Büč* (lat. *puteus* 'studenac, bunar'), *Kaštêl* (lat. *castellum*, dem. > *castrum* 'tvrđava'), *Žâkalj* (lat. *saccus* 'vreća')

b) mlađi mletačko-talijanski: *Bânčiči* (: *banca* 'klupa'), *Cîrkul* (: *circolo* 'krug'), *Grôte* (: *grotta* 'litica'), *Cuculiceva kampânja* (: *campagna* 'polje'), *Kartêra* (: *carta* 'papir'), *Jóg* (: *gioco* 'igra'), *Refûđ* (: *refugium* 'zaklon'), *Škôj* (: *scoglio* 'otok'), *Tûrnić* (: *turris* ili *turris* (onis) 'kula').

Anketiranjem ispitanika, zabilježili smo i neke toponime romanskog postanja koji su izgubili referent i danas su na pragu zaborava. Nismo ih uvrstili u korpus jer iako žive u memoriji ispitanika danas pripadaju povijesnoj toponimiji.²⁹ Ipak zanimljivi su za buduća dijakronijska proučavanja jezičnih utjecaja na prostoru izrazito hrvatske tradicije. Ti su toponimi zasigurno mnogo stariji od vremena u kojem su zapisani: *Bersa* (srlat. *barsa* 'ljesa'), *Komunada* (: *comune* 'općina'), *Kapić* (: *ceppo* 'procijep, klada'), *Kras* (: *carsus* 'krš'), *Mašunica* (kllat. *mansione* 'staja, tor'), *Placa* (lat. *platea* 'poljana'), *Škalje* (: *scaglia* 'pećina') *Šterna* (lat. *cisterna* 'zdenac').

5. ZAKLJUČAK

K. o. Sušak sastavni je dio urbanističke mreže grada Rijeke, no ipak je dijelom oslonjen na svoju lokalnu tradiciju. Uvidom u recentnu kartografiju i anketiranjem ispitanika zaključili smo da postoji čitav sloj toponima kojem prijete zaborav. Stoga se jezgra istraživanja temeljila na bilježenju autentičnih imena koja odaju autonomne karakteristike područja s povijesnim kontinuitetom kao što su Trsat i Vežica.

Očito je da se urbani teritorij Sušaka ne može jednoznačno predstaviti pa je tako i toponomastički sloj k. o. Sušaka stratificiran. U topografskom pogledu k. o. Sušak nije izolirano područje, obilježava ga slavenski karakter i mnoga zemljopisna imena su zajednička širem hrvatsko-čakavskom kopnenom području. Imena u k. o. Sušak pod utjecajem su sjeverno-ekavsko čakavskog dijalekta.

Stara hrvatska toponimija na Trsatu i Vežici svjedoči o starosti hrvatskog doseljavanja o čemu imamo i znanstvene potvrde u povijesnim dokumentima. U sušačkoj toponimiji prevladavaju dvije skupine toponima: toponomastički apelativi od kojih je najznačajnija grupa zemljopisnih termina i skupina toponima nastalih po imenu vlasnika kao izraz feudalnih prilika. U tvorbenom inventaru skupina afikslnih imena je malobrojna i sačinjavaju ju ovi sufixi: -ić (6x), -ica (6x), -ac (6x), -ina (9x), -ak (7x), -ov (21x), -ev

²⁹ Potvrde za ove toponimske likove zabilježio je Rački (1929, 1947).

(15x), -ac (3x), -ski (2x). Od prefikasa najčešći je pod- (2x), a po jedan primjer smo zabilježili tvoren prefiksima: za-, raz-, pre-, u-. Među dvočlanim imenima kao atributivni dodaci dolaze većinom pridjevi izvedeni od prezimena. Osim formom hrvatska imena dominiraju i sadržajem svojih kreacija.

U ovom smo radu nastojali istaknuti važnost imena koje upotrebljava lokalno stanovništvo. Smatramo da su ovi toponimi od primarne važnosti za službene imenodavce.

ABECEDNI POPIS TOPONIMA

Uz svako toponimijsko ime, navedena je kratica mjesta u kojemu je zabilježena potvrda i broj koji zauzima na karti. Kratice mjesta su:

K – Krimeja, *DO* – Donja Orehovica, *GO* – Gornja Orehovica, *P* – Pećine, *S* – Strmica, *Su* – Sušak u užem smislu, *T* – Trsat, *DV* – Donja Vežica, *GV* – Gornja Vežica

<i>Băbin Kljŭn, i: Băbin Zŭb</i>	<i>GV 3</i>	<i>Dolčř</i>	<i>T 20</i>
<i>Băčićevo, i: Grădsko</i>	<i>DO 2</i>	<i>Dŏnji Bŭlevard</i>	<i>Su 5</i>
<i>Badănj</i>	<i>GO 3</i>	<i>Dŏnja Orėhovica</i>	<i>DO</i>
<i>Bakarčřćevo</i>	<i>DO 7</i>	<i>Dŏnja Vežřca</i>	<i>DV</i>
<i>Bămbuř, i: Bămbuřevo</i>	<i>DV 2</i>	<i>Drenŏvac</i>	<i>S 5</i>
<i>Băncřci</i>	<i>T 9</i>	<i>Dvŏrski</i>	<i>P 10</i>
<i>Bănska vrăta</i>	<i>Su 8</i>	<i>Đėletićevo</i>	<i>P 16</i>
<i>Barėnovo, i: Barŏnkono</i>	<i>S 2</i>	<i>Evăndelje, i: Văndelje</i>	<i>T 1</i>
<i>Băroř</i>	<i>Su 1</i>	<i>Francėzovo</i>	<i>T 17</i>
<i>Bŏbijevo</i>	<i>Su 6</i>	<i>Frătarsko</i>	<i>T 15</i>
<i>Bobŏvo</i>	<i>DV 14</i>	<i>Fřlanovo (selŏ)</i>	<i>GV 1</i>
<i>Bořák</i>	<i>DO 4</i>	<i>Glavănovo</i>	<i>P 8</i>
<i>Bořkėt, i: Pod svetim Jŭrjem</i>	<i>T 8</i>	<i>Glavřca</i>	<i>GO 8</i>
<i>Brăjdica</i>	<i>Su 3</i>	<i>Gŏrnji Bŭlevard</i>	<i>Su 10</i>
<i>Brdalŭnovo i: Vřtlarski put</i>	<i>S 7</i>	<i>Gradřna, i: Kŭla, i: Kařtěl</i>	<i>T 4</i>
<i>Břdo</i>	<i>DV 4</i>	<i>Grřnovo</i>	<i>K 1</i>
<i>Bŭč</i>	<i>T 3</i>	<i>Grŏte</i>	<i>P 1</i>
<i>Cřrkul</i>	<i>P 18</i>	<i>Hajdŭkova, i: Hajdŭkovićevo</i>	<i>T 22</i>
<i>Cřkva</i>	<i>T 7</i>	<i>Hřnovo</i>	<i>P 15</i>
<i>Cuculićevo kampănja</i>	<i>GO 4</i>	<i>Jădran</i>	<i>P 6</i>
<i>Cukăvina</i>	<i>T 13</i>	<i>Jămina</i>	<i>DV 11</i>
<i>Čŏti(j)evo</i>	<i>P 11</i>	<i>Jėzero</i>	<i>GO 10</i>
<i>Dėksa</i>	<i>T 24</i>	<i>Jŏg, i: Bočarřja</i>	<i>T 5</i>
<i>Dėlta</i>	<i>Su 2</i>	<i>Jŭrinjovo</i>	<i>GO 7</i>
<i>Derenčŭnovo</i>	<i>Su 11</i>	<i>Kăčjak</i>	<i>DO 12</i>
<i>Dolăc</i>	<i>T 2</i>	<i>Kalřna</i>	<i>GO 11</i>

<i>Kal'ina</i>	<i>GV 8</i>	<i>Reč'ina</i>	<i>S 4</i>
<i>Kant'ün</i>	<i>GO 5</i>	<i>Ref'ud</i>	<i>DO 8</i>
<i>Kart'era</i>	<i>Su 7</i>	<i>Rêšovo</i>	<i>P 4</i>
<i>Klj'ün</i>	<i>GO 1</i>	<i>Rûpno</i>	<i>T 23</i>
<i>Kopor'ovo</i>	<i>GO 2</i>	<i>Rüžicevo</i>	<i>P 12</i>
<i>Kopr'ivíc</i>	<i>T 11</i>	<i>Sãblićevo</i>	<i>P 7</i>
<i>Kösovo, i: Kösov klanãc</i>	<i>T 25</i>	<i>Selö</i>	<i>T 19</i>
<i>Križ'íc</i>	<i>P 5</i>	<i>Selö</i>	<i>GV 9</i>
<i>Küka, i: Zãd Küke</i>	<i>DV 10</i>	<i>Sötlarovo</i>	<i>P 14</i>
<i>Lêtišovo</i>	<i>S 6</i>	<i>Střmica</i>	<i>S</i>
<i>Lûke</i>	<i>DO 6</i>	<i>Stud'ëncina i: Stud'ëncevo</i>	<i>S 3</i>
<i>Lûpišovo</i>	<i>DV 5</i>	<i>Sušák</i>	<i>Su</i>
<i>Már'ci, i: Már'cevo selö</i>	<i>GV 5</i>	<i>Sveta Ana</i>	<i>GV 7</i>
<i>Mãtešicevo</i>	<i>DO 1</i>	<i>Sveti Križ</i>	<i>GV 4</i>
<i>Mïlerovo</i>	<i>P 13</i>	<i>Šar'inićevo kãva</i>	<i>DO 10</i>
<i>Miševo selö, i: Šeküljevo</i>	<i>T 21</i>	<i>Škôj</i>	<i>DV 10</i>
<i>Mïtnica</i>	<i>DO 5</i>	<i>Šküja</i>	<i>T 14</i>
<i>Njïvina, i: Dvorana Mladosti</i>	<i>T 18</i>	<i>Takãla</i>	<i>T 10</i>
<i>Ögranak</i>	<i>P 3</i>	<i>Teta Rôža</i>	<i>K 3</i>
<i>Orêhovica</i>	<i>O</i>	<i>Tïhovac</i>	<i>DV 3</i>
<i>Paríz</i>	<i>T 27</i>	<i>Trsât</i>	<i>T</i>
<i>Peč'ine</i>	<i>P</i>	<i>Türnić</i>	<i>DV 14</i>
<i>Piramida</i>	<i>Su 12</i>	<i>Umëjak</i>	<i>DV 1</i>
<i>Pj'ëna</i>	<i>DV 12</i>	<i>Vãroš</i>	<i>T 6</i>
<i>Plûmbum</i>	<i>P 17</i>	<i>Vid'ikovac</i>	<i>Su 9</i>
<i>Pod Jãzi</i>	<i>GO 6</i>	<i>Vïdmarove kuće, i: Vïdmarovo</i>	<i>P 2</i>
<i>Pod Már'ci</i>	<i>GV 6</i>	<i>Vïjovo</i>	<i>DV 7</i>
<i>Pod Rêbar</i>	<i>DO 3</i>	<i>Vïtezićevo</i>	<i>P 9</i>
<i>Pödvoljak, i: Japn'ënica,</i>	<i>K 4</i>	<i>Vöjak</i>	<i>T 26</i>
<i>Poklön</i>	<i>T 12</i>	<i>Vřh</i>	<i>DV 9</i>
<i>Prêzid</i>	<i>GO 9</i>	<i>Vrlïje</i>	<i>T 16</i>
<i>Raskrižje</i>	<i>K 1</i>	<i>Vrš'ine</i>	<i>K 2</i>
<i>Rãvan, i: Vëla Rãvna</i>	<i>S 1</i>	<i>Vulkán</i>	<i>P 19</i>
<i>Ravni Škôj</i>	<i>DO 9</i>	<i>Zãjćevo (selö)</i>	<i>S 4</i>
<i>Rêbar i: Rêbre, i: Rêbra</i>	<i>GV 2</i>	<i>Zëmanovo, i: Žvãnićevo</i>	<i>DV 8</i>
		<i>Žãkalj</i>	<i>GO 12</i>

BIBLIOGRAFIJA

- Almanah grada Sušaka*, Sušak, 1938, 2002
- Antić, Vinko (ur.): *Trsat od davnih do današnjih dana*, Rijeka, 1982
- Antić, Vinko et al.: *Povijest Rijeke*, Rijeka, 1998
- Bartulović, Željko: *Sušak 1919-1947*, Rijeka, 2004
- Ekl, Vanda: Historijska toponomastika grada Rijeke i distrikta, u: *Starine* 49, str. 247-300, Zagreb, 1959
- Ekl, Vanda: *Živa baština*, Rijeka, 1994
- Gilić, Stanko: *Kostrenska toponimija*, Kostrena, 2004
- Gilić, Stanko: Riječka hodonimija, u: *Sveti Vid*, zbornik, 9/2004, str. 149-167, Rijeka, 2004
- Glavinić, Franjo: *Historia Tersattana: raccolta delle antiche, e moderne historie, annali, e traditioni*, Rijeka 1648, 1989
- Lukežić, Iva: *Trsatsko-bakarska i crikvenička čakavština*, Rijeka, 1996
- Kobler, Giovanni: *Memorie per la storia della liburnica citta di Fiume*, Trieste, 1978
- Lozzi-Barković, Julija: Stambeno graditeljstvo Sušaka, u: *Sušačka revija: glasilo za kulturu i društvena zbivanja Hrvatskog primorja, Kvarnerskih otoka i Gorskoga kotara*, god 5, br.17., str 47-53, Rijeka, 1997
- Margetić, Lujo, Moguš, Milan: *Zakon trsatski*, Rijeka, 1991
- Margetić, Lujo: Antička Tarsatica i počeci Rijeke, u: *Rijeka* 1/1, str. 29-34, Rijeka, 1994
- Matejčić, Radmila: *Kako čitati grad: Rijeka jučer, danas*, Rijeka, 1990
- Moguš, Milan: *Čakavsko narječje: fonologija*, Zagreb, 1997
- Polić, Nikola: *Sušačke subote, pripovjetke, novele, feljtoni*, Rijeka, 1989
- Rački, Andrija: *Povijest grada Sušaka*, Sušak, 1929
- Rački, Andrija: *Prilozi k povijesti grada Sušaka*, Sušak, 1947
- Roglić, Josip: Prilog hrvatskoj krškoj terminologiji, u: *Krš Jugoslavije*, 9/1, str. 1-72, Zagreb, 1974
- Skok, Petar: *Dolazak Slovena na Mediteran*, Split, 1934
- Skok, Petar: *Osnovi romanske lingvistike*, Zagreb, 1940
- Skok, Petar: Toponomastički problemi, u: *Istorijski časopis*, 3/1952, str. 1-39, Beograd, 1952
- Skok, Petar: Kvarnerski lingvistički problemi, u: *Riječka revija* 5-6, str. 177-179, Rijeka, 1953
- Skračić, Vladimir: *Toponimija vanjskog i srednjeg niza zadarskih otoka*, Zadar, 1996
- Stražičić, Nikola: *Prirodna osnovica razvoja grada Rijeke*, Rijeka, 1988
- Stražičić, Nikola: Prapovijesne gradine na području grada Rijeke, u: *Sveti Vid* 3, str. 9-44, Rijeka, 1998
- Strčić, Petar: Osnovne odrednice u povijesti Rijeke, u: *Rijeka* 1/1, str. 17-28, Rijeka, 1994

Suić, Mate: *Liburnia Tarsaticensis*, u: *Adriatica praehistorica et antiqua*, str. 705-716, Zagreb, 1970

Šimunović, Petar: *Istočnojadranska toponimija*, Split, 1986

Šimunović, Petar: *Toponimija hrvatskog jadranskog prostora*, Zagreb, 2005

Tekavčić, Pavao: O kriterijima stratifikacije i regionalne diferencijacije jugoslavenskog romanstva u svjetlu toponomastike, u: *Onomastica Jugoslavica* br. 6, str. 35-56, Zagreb, 1976

Vrignanin, Josip Srećko: *Sušak-Trsat*, Zagreb, 1932

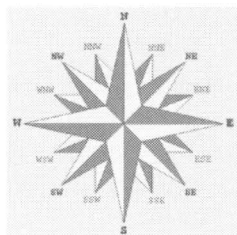
Rječnici:

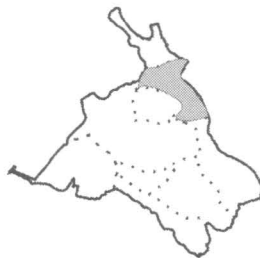
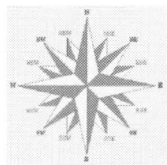
- Anić, Vladimir i dr.: *Hrvatski enciklopedijski rječnik (onomastika)*, Zagreb, 2002

- Cvitanović, Alfonso: *Geografski rječnik*, Zadar, 2002

- Skok, Petar: *Etimologijski riječnik hrvatskog ili srpskog jezika*, I-IV, Zagreb, 1971-1974

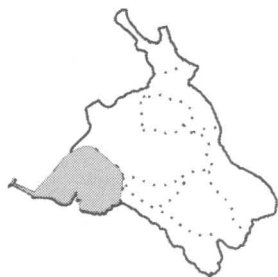
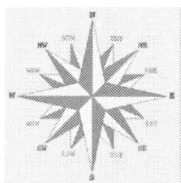
SEKTORSKA PODJELA k.o. SUŠAK

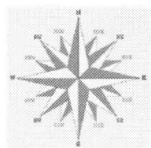
DONJA OREHOVICA

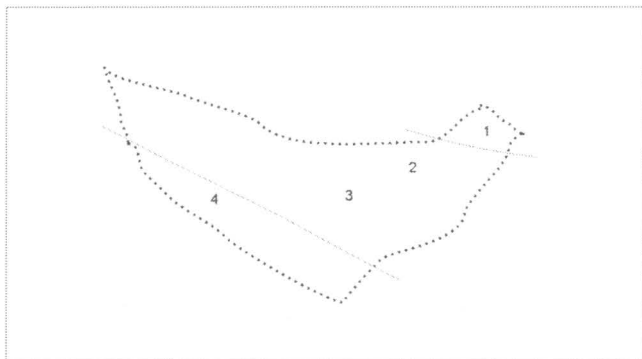
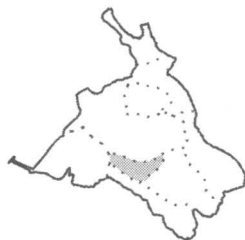

SUŠAK U UŽEM SMISLU

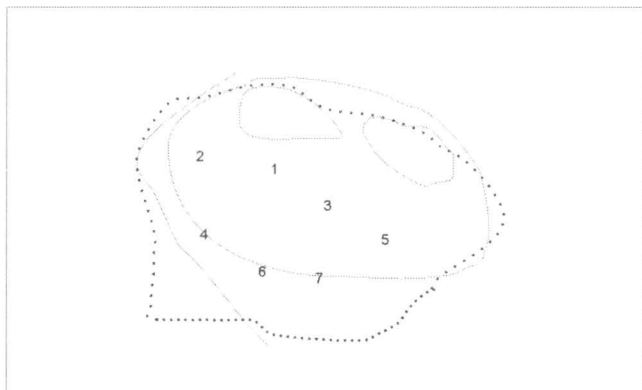
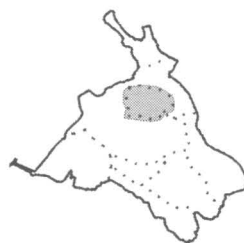

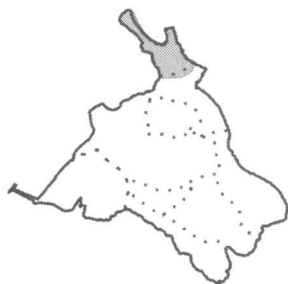
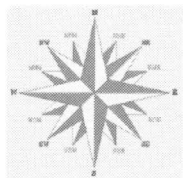

KRIMEJA

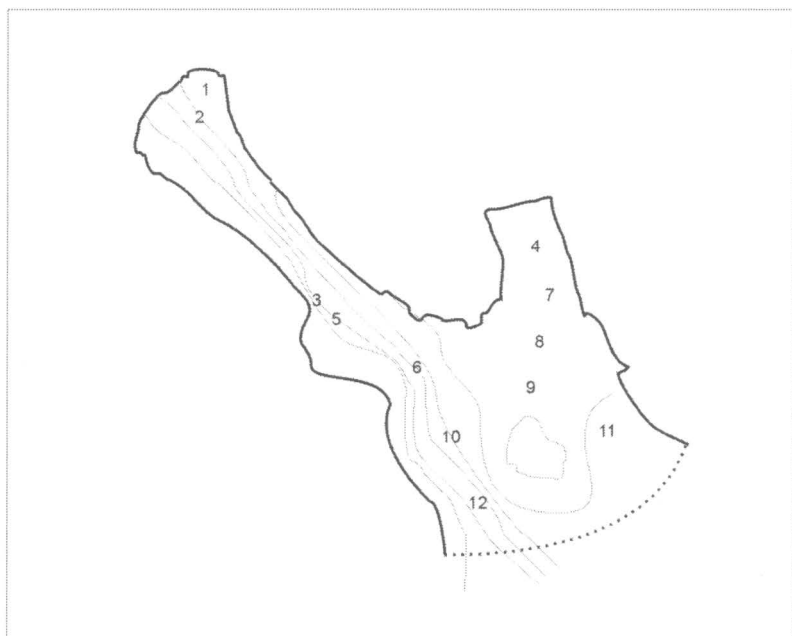

STRMICA

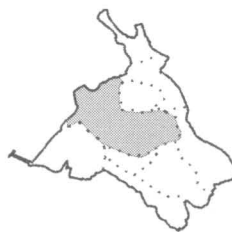
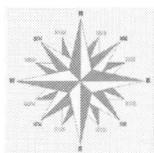

GORNJA OREHOVICA

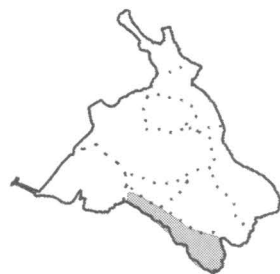
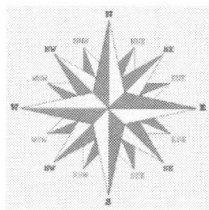

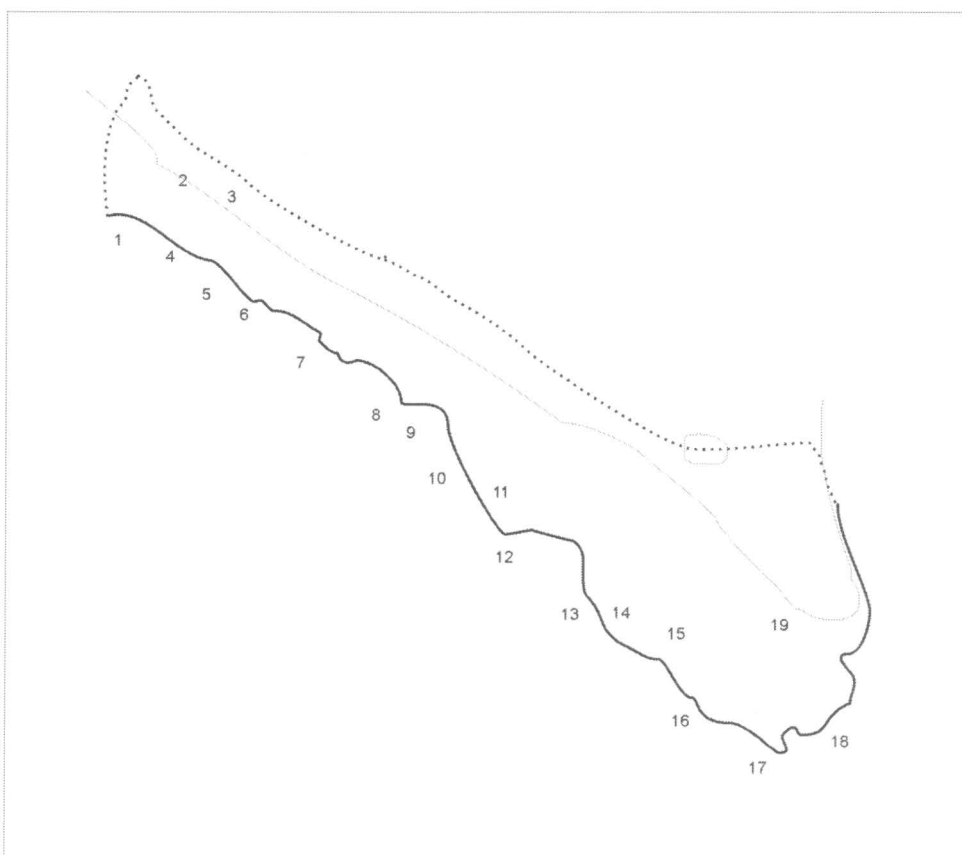

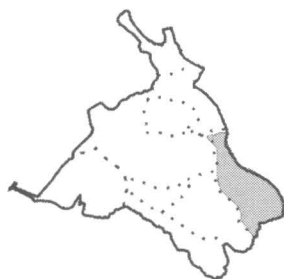
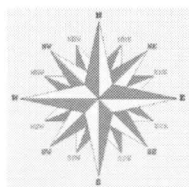
TRSAT

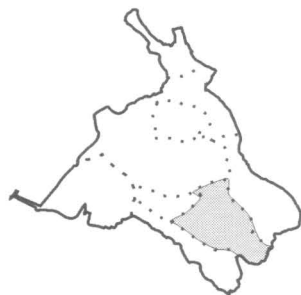
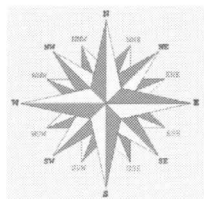
PEĆINE

GORNJA VEŽICA

DONJA VEŽICA

TOPONIMIA CONTEMPORANEA DEL COMUNE CADASTRALE DI SUŠAK

Riassunto

Nello studio è elaborata la materia toponimica raccolta con la ricerca sul terreno nel comune cadastrale di Sušak. La toponimia contemporanea di com. cad. di Sušak riflette le circostanze storiche particolari di questo territorio. Il materiale documentario è stato registrato nel corso delle inchieste toponomastiche con la popolazione originaria e sono state composte le carte toponomastiche. Accanto alle forme raccolte si riporta la situazione odierna sul terreno. Si analizzano le caratteristiche morfologiche, sintattiche e semantiche del corpus. Oggi assistiamo alla perdita dell'identità čakava della toponimia di com. cad. di Sušak e l'autore ha cercato di registrare i toponimi sotto l'influsso di dialetto nord ecavo dell'idioma čakavo che non si sono estinti e sono ancora in uso.

Parole chiavi: *toponimia, comune cadastrale di Sušak, carte toponomastiche, dialetto nord ecavo dell'idioma čakavo*

PRESENT TOPONYMY OF THE CADASTRE MUNICIPALITY OF SUŠAK

Summary

The article presents the corpus of toponymy collected from site researches in the cadastre municipality of Sušak. The toponymy of the cad. mun. of Sušak expresses the particular historical frame within which it was developed. Native speakers have been interviewed and toponomastic maps of the contemplated terrain have been made. Each item is accompanied with a description of the location. The author attempts to establish the common morphological, syntactic and semantical features of the corpus. As the identity of the cad. mun. of Sušak is rapidly changing, we collected the toponymes influenced by the north ekavian čakavian dialect which haven't disappeared and which are still used.

Key words: *toponymy, cadastre municipality of Sušak, toponomastic maps, north ekavian čakavian dialect*

Podaci o autoru:

Larisa Grčić-Simeunović, prof. francuskog i talijanskog jezika i književnosti, studentica poslijediplomskog studija Jezikoslovlja na Filozofskom fakultetu u Zadru.

Kućna adresa: Zadar, Hrvatskih književnika 14, mob.0915778836,

e-mail: larisa.grcic@zg.t-com.hr